

Kintzler Zoltán

Chronométre műóráás és ékszerész

Aradon, Andrásy-tér 20. sz.

GAZDAG RAKTÁRA :

schaffhauseni chronométer, schweizi és egyéb gyártmányu, a modern igényeknek megfelelő óráknak és izléses, szolid elkészítésű ékszereknek.

Javításokat saját műhelyemben eszközölök.

Pontos és szolid kiszolgálás.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1903. ÁPRILIS HÓ 26.

III. ÉVFOLYAM 8. SZÁM. ===

=== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ===

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF HERCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

A DOGMA.

Arad, április 25.

Még mindég kísért a felekezatiség sötét tudatlanság réme, pedig:

Megbűnhötte már e nép
A multat s jövődőt.

Régen volt a keresztes háború. Századok óta letűnt a keresztes vitézek, lovagok nimbusza. És mégis öltögeti a nyelvét a fekete-lelkű klerikalizmus szörnyetege. A bárgyu fanatizmusság az elavult dogma mértéke szerint ítéli meg egy tanult, művelt, okos magyar (?) egyházi Hettyey Sámuel pécsi püspök, hogy mit szabad és mit nem szabad énekelni a magyar katolikus templomban. Szerinte a Kölcsey himnusznak két sora ellenkezik a katolikus keresztény egyház dogmatikus szellemével. És mivel a múlt és jövő bűnök bűnhődésének és bűnbocsánatának a jog illetékességéről van szó: nem átálja a nagytudomány püspök ur a katolikus egyház kenyérkérdésévé tenni a magyar nemzetnek elevenéig ható hazafias érzelmét. Nem átálja Hettyei püspök a magyar Himnuszt kitiltani egyházmegyéjének a templomaiból. A nagy tudomány püspök szerint katolikus magyar ember, a katolikus templomban ne merészelje énekelni a Kölcsey himnuszt, mert azzal vét a vallás hagyományos tekintélye ellen.

Hogy is merészelt Kölcseynek ihletszállta, világosságot terjesztő lelke a dogma — hitelv — a papi istenség bűnbocsánatának a kizárólagos, de kierőszakolt sötét jogaiba bevilágítani. Hiszen talán nem is így akarta ezt a költő — amint azt Hettyey dogmatikus szelleme

felfogja. A költő csupán a történelem jogos igazságát akarta ihletett lelke dalával interpretálni, amikor kinyilatkoztatta, hogy: e nép már a multat s a jövődőt is megbűnhötte. Milyen lelki szegény az ő dogmatikusságában az olyan ember, mint a milyen Hettyey pécsi püspök. A ki elég fanatikus arra, hogy szembe merjen szállni egy nemzet lelkébe oltott igazával, amelyben úgy a hazaszeretet, mint a vallás iránti tisztelet mindekor kifejezésre jutott . . .

Csodák csodája, hogy annyi hosszú év után csak Hettyey jutott arra a gondolatra, hogy bár akadna valaki, olyan szakavatott, a ki Kölcsey himnuszában a katolikus vallási dogma ellen vétő pár sort megváltoztatná, megsimítaná, megnyírná, arra a célra, hogy a némes püspök egyházmegyéjében a templom és a magyarok istenének a házában belül is, az urhoz való fohászként énekelhető legyen.

Szegény magyar püspök még azzal szines tisztában, hogy a — dogma — csupán hitelv a mi idők multával változik, alakul; hol jogtalanul követel, hol pedig félelmében enged. Tehát a — dogma — semmiképen sem lehet isteni kinyilatkoztatás. Mert hitelv — dogma az is, hogy katolikus papjaink most nem nőszülnek, pedig régenre megtették, mert szabad volt. Ez idő szerint pedig a katolikus pap nőszülése ellenkezik a hitelvel, a dogmával. És az egyházi történelem számtalan lapja bizonyítja azt, hogy a katolikus egyházi törvények, hitelvek, számtalan változásokon mentek keresztül, olyanképen, a mint Rómában a pápa ő szentsége azt jónak látta megváltoztatni.

Tehát a nagytudományu pécsi püspök dogmáról beszélhet, de csak átvitt és erőszakolt értelemben. És kivüle még akkor sincs széles e hazában olyan magyar ember, a ki Kölesey himnuszát, ezt a szívünkhöz, vérünkhöz tapadt nemzeti imát ne találná méltónak arra, hogy katolikus templomban énekelhő legyen.

Gyönyörűen nézünk ki mi magyarok a huszadik században. Mikor az ország uralkodó vallásának olyan egyházfői vannak, akik a hazaszeretetet, a magyar sovínizmust elválasztják az első magyar király Szent István hitétől, a melyben a katolikus vallás mindenkor egybe volt forrva a magyar nemzeti jogállam fogalmával és mindenkor csakis egy Istene volt a: *Magyarok Istene*.

Legeslegelső sorban tehát mindenek felett magyarok legyünk mindannyian e vérrel szerzte és végtelen áldozatokkal, verejtékkel megtartott hazában. És a dogma legyen bár szó szerinti értelemben — hitelv — vagy ha Hettyey püspök is úgy akarja, isteni kinyilatkoztat: de mi magyarok jól tudjuk és meg vagyunk győződve arról, hogy tetsző dolgot teszünk a magyarok egy Istenének akkor, ha templomainkban is kimerjük mondani, hogy:

Megbűnhötte már e nép
A multat s jövődöt.

Honisch L. István.

A JÖVŐ.

Irta: Nikelszky Géza.

Nem lazong szívem; munkásnak születtem,
Nem lebzselhetem átal a napot.
Nekem is meg kell élnem! S nincs mit ennem,
Bár az Isten két izmos kart adott.
Hiába duzzad mellem munkacágytól.
Ernyedten hullanak le karjaim —
Adjatok munkát! s elnémul magától
A panasz — milliőknak ajkain!

Mert milliők éhsége adja számba
A tisztes munkát kérő szacakat.
Az ég a munkást ember-sorsra szánta
S nem adott neki földi jacakat.
Elelmét nem veheti, mint az állat,
Vak ösztöntől üzetve, szabadon;
De a tőrésbe hogy ha bele fárad:
Az lesz, micé tették: éhes barom.

És akkor jaj! Az élő kis-királyok,
A mindenhatók trónja összedül!
Hiába vannak törvények, szabályok,
Ha a munkás itélő-székre ül.
Hatalmasabb lesz az uralkodása,
Mint minden Fáraóknak korszaka,
Mert életének nem leszzen bukása,
Az ő napjára nem jó éjszaka!

Az én uralkodásom végtelen lesz,
Ha igazságot oszt majd két karom.
Erőm fog szólni a földi rendhez,
Felfordul a világ! . . . s nincs oltalom.
Ha ezt akarjátok tán: fekevesztett
Hadam kibontja sértett zászlaját:
S a kenyeret, mit a jöcöbe' szerzek,
Nem tisztes cerejtek, — vér járja át!

Óh jaj, ha nekem kenyeret nem adtok,
Ha két kezem dologra nem talál,
Ha éhséggel kell dicnom egyre harcot
S ha jelszam lesz: Élet! vagy halál! —
Munkámtól már is megborzong a hátam,
Éhes vad lesz az álmokat szöcö —
De mindegy lesz! . . . Céloom' elérni bátran
Az égig rontok! . . . s enyém a — jöcö!

KRÓNKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

— ELLESETT PÁRBESZÉDEKBŐL. —

A válogatottabb társaságbeli hölgyek és urak a valási dolgokról márcsak úgy fél válról beszélnek. Azért nem is csodálkozom azon, ha a felekezet nélküliség annyira tért hódít magának. Csodálatos, hogy a régebbi időben minden bizonynyal megkövezték volna azt, akinek elég bátorsága lett volna kinyilatkoztatni, hogy semmiféle felekezethez nem tartozik. A legenyhébb esetben kerülték volna mint a belpoklost: már azért is, mert a kinek egy igaz Istene nincs, hát az akkor minden bizonynyal pogány. Sőt még annál is rosszabb, mert a pogányok mégis imádtak valamit, hol egy terebélyes százados fát, hol pedig egy szarvas állatot.

Mindenesetre szerenese az emberiségre, hogy Mózes, Krisztus, Mohamed, Luther és a többi vallásalapító született. Mert bizony mi lenne, illetve mi lett volna a multban azzal a rettenetes sok emberrel, ha szabad idejüket nem a hit, az istenségbe vetett bizalom imádatával töltötték volna el.

Az idők jele azt mutatja, hogy el fog jönni az az idő, mikor felekezetek egyáltalán nem lesznek. Szerte foszlik a vallásosság misztériuma. S a lelki hitvallás is a szocialismus zürzavaros tömkelegében fogja kiabálni azt, hogy — ha már a nemzeteket, az emberiséget a szocialis világpolitika kényszere alatt a korszellem megnemzeteltenitette, minek akkor a nemzeteknek, a hazátlan emberi-

ségnek a vallás? . . . Hogy aztán a megszürcült lelkeket mi fogja dicsőséges fényvel beragyogni, az szinte beláthatlan. Mert hogyha nem lesz haza, nem lesz nemzetiség, nem lesz vallás: valaminek csak kell majd lenni, a miben a nagyra, a beláthatlanra vágyó, esalódott gyarló emberi szív és lélek megnyugvást találjon.

Kíváncsi vagyok, hogy a jövőben hova kerülnek az olyan márványtáblák, a melyeken azok nevei lesznek megörökítve, a kik előljártak az általános vallástalanság terjesztésében. Mert ha annak arányában fog a jövőben korzelleme fejlődni, mint a mennyire ma ki van fejlődve a vallásosság megtartásának a buzgósága és a szent, a vallási célokra való adakozás esalogatása: akkor bizonynyal szükség lesz olyan márvány táblákra, amelyek századok után is a késő unokáknak fennen hirdesse, hogy voltak sokan olyanok, akik büszkéek és hiuk voltak arra, hogy néhány száz koronáért a multak dicső emlékére nevük kőbe vagy érebe legyen vésvé, de az a jövő kérdése marad, hogy századok, esetleg ezredek mulva templomok hiányában, ezek a díszes emléktáblák hova fognak kerülni. Mert hogy Mózes, Krisztus, Mohamed, Luther és a többi istenember tanaira alig lesz szükség, azt már most is sejtethjük, amikor az igazhívők nem átalnak vallási ügyekre csak azért áldozni, hogy nevük a csengő pénzért megörökítve legyen.

De én meg vagyok győződve arról, hogy a mi — itt következő saját külön — tudósításunkban foglalt nevek viselői egyik se reflektált arra, hogy adakozásuk miatt nevük márványtáblán legyen megörökítve. Mert ők azért adakoztak a jobb kezükkel, hogy azt a balkéz, soha, de soha meg ne tudja:

Az aradi római katolikus templom felszereléseinek költségeire adakoztak:

„Varjassy Árpád 500 koronát ajánlott fel öt éves részletben, Boros Jusztin 400 koronát öt évi részletben, Leitner Ernő dr. 300 koronát öt évi részletben, Drescher Gizella 200 koronát, Haller család 120 koronát, Nyáry Vilmos és neje 100 koronát. Ezenkívül egy magát megnevezni nem óhajtó urnó Pád. Szent Antal tiszteletére egy oltárt készített teljes felszereléssel. Egy másik magát meg nem nevező adakozó a templom belsejében elhelyezett 13 pár jónai oszlop között egy pár oszlop márványozására 800 koronát adott.

Egger István minoritarendű papnövendék egy Szent-István és Szent László képével ellátott üvegfestészetű ablak elkészítésére 800 koronát ajánlott fel. Az aradi kir. főgnázium és főrealiskola ifjúsága egy Szent Gellér és Szent Imrét ábrázoló üvegfestészetű ablak elkészítésére 800 koronát.

Frick József építőmester Jézus a jó pásztort ábrázoló üvegfestészetű ablak elkészítésére 800 koronát. Tabakovits Emil műépítész Szt. Erzsébetet ábrázoló üvegfestészetű ablak elkészítésére 800 koronát. Nikolits Döme ügyvéd Szeplőtelenül fogantatott Szűzet ábrázoló üvegfestészetű ablak elkészítésére 800 koronát, Csák Cirjék

dr. rendfőnök Szent-Ferenczet és Pád. Szent-Antalt ábrázoló üvegfestészetű ablak elkészítésére 800 koronát.

Még három ablak megfestésére nincs vállalkozó. Az ablakokra, oszlopok pilléreire a készítettök neveit örök emlékül felírják. Minden egyes adakozó neve egy nagy könyvbe iratik, melyet elhelyeznek a főoltár alatt. Az ezer koronán felül adakozók nevei, a templom kupola falazatába beillesztett márványtáblán, megörökítettnek. A 200 koronán kezdődők nevei szintén márványtáblákon örökítettnek meg.

Meg vagyok arról győződve, hogy mire e sorok napvilágot látnak: a három ablak megfestésére is akad vállalkozó. Ha Müller Károly, a híres bőkezű adakozó, katolikus hívő — akkor minden bizonynyal ő lesz az egyik ablakfestő vállalkozó.

Ugy értesültem, hogy az aradi Hevra Kadischa, a zsidó szegényeket gyámolító egyesület egy nagy palotát épített, melynek minden kőve adakozás filléréből lesz összehordva . . . Deutsch Bernát egyedül adja a palota kolosszális tetőzetéhez való költséget, de mielőtt ezt tenné közjegyző előtt szerződésbe foglaltatja azt, hogy az építő bizottság nem árulja el a tetőzet költséget adakozó nevét.

Most már csak arra vagyok kíváncsi, hogy a templomba járó közönségesebb halandók neve, akik a templomban kifüggesztett perselyekbe évek óta titokban rakják verejtékes filléreiket — mifele márványtáblán — lesznek megörökítve? . . .

Mivel templomról beszéltem, hát eszembe jut a muzsák temploma is. Szegény Somlai Arthurra de rá huzta a vízes lepedőt a színügyi bizottság, annyira, hogy a szegény ifju művész a Függetlenségben meg is nyilatkozott: mentségeül össze hordott mindent. Még a kritikusokat is tanyai kutyaáknak nevezi. Farkas Ferenc erre a hasonlatra már megadta a szellemes feleletet: de hátra van Karólus, ő vajjon mit szól Somlai kutyaíhoz? Somlai pedig nyugodt lehet, mert a színházi kritikusok igazságosak szoktak lenni. Hja, felette tövises ez az iparművészeti pálya s ezen kesereghet is szegény Somlai.

Akár ki is mit beszéljen, hogy Arad ilyen, olyan város. Én mégis meggyőződtem arról, hogy aradi leánytársainak magyar szívük van. És ezt be is bizonyították azzal, hogy távol tartották magukat az önkéntes báltól. Figyelemmel kísértem a lapokat, hogy kik vettek részt a mulatságon, nem kísérem azt a néhány résztvevőt se jó, se rossz megjegyzéssel, már azért is nem, mert minden bizonynyal ők is megbánták, hogy elmentek oda, a hol megtevélyedett véreink a két fejű madár nyelvéen hódoltak a sárgafekete színnek, a mit rettenetes módon gyűlöl —

Zsindelyke.

Kérdezem...

Liliom szál, bájos virág
Miért vagy oly komoly néha.
Azt hiszem, hogy szived mélyét
Egy kis boru fátyolozza.
Rozsás arcod oly fehér lesz,
Oh bár tudnám, hogy kit szeretesz? —

Hogyha néha reám pillantasz,
Sokat mond a tekinteted.
Nem is olyan játszi kedvvel
Nézel reám: mi van veled?
Ilyenkor ám rozsás arcod!
— Milyen is a te világod?

Lelked, szived milyen lehet,
Ki is a te ábrándképed?
Flirtelsz-e, vagy példás lehet.
A leányos szendeséged?
Mond, te fehér szép virágszál
Álmaidban kit is láttál?

Mond, oh mond te egyetlenem,
Lil'jom szálam, meg érzed-e
Hogy álmaim bűvös képe,
Reményeim istensége:
Te vagy? Te vagy gondolatom
Édes, gyöttrő, kárhozatom

Tenger mélység szemeidben
Buvárokodom... S hogy, mit lelek?
Titokzatos gyönyörűség!
Elárulják a szép szemek
Lil'jom szálam mi van veled,
Csselfogásban ragyog szemed?

Pillanatban: a pillantás
Mélyre ható hő érzelmet,
Kelthet ám a balga szivben
S kísül, hogy csak játszott veled!
Azért kérdelem mi van veled —
Mi okozza merengésed?

Nem tudja azt senki, senki,
Titkon, lopva, egymást nézzük.
Fehér virág vajjon igaz:
Egyet érez vágyo szivünk?
Jól tudod te, hogy mit érzek,
Mikor sóvárogva nézlek!

De a földi üdvösséghez
Elég-e, ha csak egy érzi,
Hogy a pajkos Amor isten
Szerelemmel megilleti?
Liliom szál kérdelem tőled
Amor isten játszik veled?

Liptófalvy István.

A ROMÁNOK,

Arad, április 25.

Régen volt Aradvármegyének olyan zajos, izgatott közgyűlése, mint az e héten megtartott tavaszi közgyűlés. Az aradmegyei román komité hetekkel előbb kezdett készülni rá s fel is vonult olyan készültséggel, hogy majdnem belétört a főispán és az alispán bieszkája. Tudott dolog, hogy a románok kívánsága nem volt kevesebb, minthogy a megye közgyűléseinek jegyzőkönyve román nyelven is vezettessék.

El kell ismerni, hogy a mi elaszikus nemzetiségi törvényünk, melynek megváltoztatását hónapok, évek óta hasztalanul sürgeti az ország községe, jogot ad bármely törvényhatósággyötörésének arra, hogy a jegyzőkönyveket az általa kívánt nyelven is vezessék. Ha például a megye törvényhatósági tagjainak egy gyötörése azt kívánná, hogy a közgyűlések jegyzőkönyvei a magyar nyelven kívül a vmpa-vmpák nyelvén is vezettessék, a megye előjáróságának kötelessége volna gondoskodni olyan tisztviselőkről, aki a vmpa-vmpa nyelvet érti s kötelessége volna ezen nyelven is megfogalmazni a jegyzőkönyveket.

Hát ezt elismerjük, de eddig nem is vonta kétségbe a román mostoha-testvéreinknek azt a jogát, hogy ők a román jegyzőkönyvi nyelvet ne kérhessék. Az alkalom és az ésszerűség szempontjából kell azonban megítélni ezt a mozgalmat. Nos hát — kérjük — ha Velics Mihály és Szucsú János érdektársaikkal együtt kijelentették a megyegyűlésen, hogy ők nem akarnak ellenségeskedni a magyarokkal és ha igaz volna az, hogy a velünk való jó egyetértést csakugyan keresik — ugyan kérjük, mire való ez a román jegyzőkönyvi nyelv? Mi előnyök származnának ebből a román népre? Megduplázódnék a megye tisztviselőinek munkája, újabb pótdadót kellene kivetni azon tisztviselők fizetésének fedezésére, akiket a román jegyzőkönyv miatt alkalmazni kellene, s a két nyelvű jegyzőkönyvből maguk a románok látnák a legkevesebb hasznot. Évekre szóló munkaszaporitást okoznának a megyének s az ő erkölcsi hasznuk is legfeljebb csak annyi volna, hogy sikerült nekik egy gyűlésre összehozni a tagok egy gyötörését. Nos és ez a relatív siker felérne avval a teherrel, melylyel a román nyelvű jegyzőkönyvek miatt a megyét megróni kellene? Bizonyára nem, s ebből következetesen levonható az a konzekvencia, hogy a románok mozgalmaiban semmi ésszerűség nem volt.

Foglalkozzunk most már az alkalom kérdésével is.

Az a törvény, amelynek alapján a románok indítványukat elfogadtatni akarták, egynehány evtized óta létezik. Honnan van mégis az, hogy az aradmegyei románoknak csak most, 1903-ban jutott eszükbe avval az indítványnyal megzavarni a vármegye békéjét? Miért nem jöttek négy év előtt, vagy még előbb?

Erre a kérdésre a románok nem tudnának megfelelni, hát megmondjuk mi, azért, mert eddig nem mertek fészkelődni. Mióta a mostani paktumos kormány az uralkodó, szeltemben-hosszában mozgolódnak a nemzetiségek.

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGRÓVATA.

Az Alföld fényképe.

Báró Bedeus Micike.

A választások alkalmával természetesen szükség van rájuk, akkor maguk és a szavazatuk kincsét érnek. Ezért elnézés és engedékenység jár egyrésztől, számítás a jövőre másrésztől.

Hol vannak a régi jó idők, mikor az idegen szót semmibe sem vették a magyar megyegyűléseken? Megtörtént Szolnokmegyében, bizonyos Bánffy volt ott akkor a főispán, hogy egy hazafias indítvány ellen szólásra jelentkezett három román pópa. A főispán végig hallgatta a dörgedelmes szónoklatot s mikor befejeződtek kimondta a határozatot: miután a javaslat ellen senkinek észrevétele nem volt, azt egyhangulag elfogadottnak jelentem ki.

Elővették erre aztán a magyar szót a románok, debattáltak és tiltakoztak, mindez azonban nem használt, a kimondott határozatot megváltoztatni nem lehetett.

Csak hogy persze változnak az idők és változnak az emberek.

Kérjük azokat a t. vidéki előfizetőket, a kik az előfizetéssel hátralékban vannak, szíveskedjenek az előfizetési díjat beküldeni, mert ellenesetben postai megbízást leszünk kénytelenek küldeni, a mi több költséggel jár.

Az „ALFÖLD“ kiadóhivatala.

EGY LEÁNY TÖRTÉNETE.

Regény.

Irtta: GILBERT.

[10]

Abban a pillanatban jött a konyhába a házi-asszony, a mikor én a revolverrel a kezemben léptem ki a szobából . . .

Ő ijedten ugrott felém, átölelt és segítségért kiáltott, — én ekkor magamhoz jöttem, beláttam rossz szándékom borzasztóságát. — Szegény asszony, örök hála néki, hogy megmentett három életet. Ő azt hitte, hogy csak magamat akartam kivégezni . . . pedig borzadok, ha rá gondolok, hogy mit tettem volna . . .

A háziasszony nagyon jó volt hozzám, sokszor adott reggelit, vagy ebédet. Vigasztalt és magasztalta téged, hogy majd meg fogsz te segíteni engem . . .

Most is, hogy hallotta a nagy lármát segítségemre akart jönni . . . Az Isten küldte őt, — megmentett az örök kárhozattól . . . Kicsavarta a kezemből a revolvert: mire Matild és az anyja kijöttek, — ő dorgálva fordult feljűk és felmutatta a revolvert. — mondván, hogy a halálba akarnak engem kergetni . . .

Én aztán összeszedtem kevés ruhámat és csupán jó háziasszonyomtól bucsuztam el. Nem akartam atyámat keseríteni, tehát szó nélkül távoztam és Mayerékhoz mentem.

Mayeréknél éppen egy földbirtokos neje, Brozovitsné volt, a kinek Mayer Emma fehérneműt vart Hangoztatta, hogy milyen rossz banya van a gyermekei mellett . . . Én kapva az alkalmon ajánlottam magamat az állásra. Megtetszettem Brozovitsnének és azonnal el is utaztam vele. Mayerék elleneztek, rád hivatkoztak, — hogy megharagszol, — de én nem hallgattam rájuk az önérzetem tiltja, hogy terhedre legyek . . .

Most itt vagyok Torzsán Brozovitséknél. Bent a faluban lakunk, elég jó helyem van, a gyermekek is nagyon szeretnek. Itt legalább nem kell szenvedni. Ha csak a jó Isten nem sujt megint valami újabb csapással, — akkor itt várom be a míg te édes bátyám magadhoz vehetsz . . . Már két hete, hogy itt vagyok . . . Két aranyos leánygyermek mellett kell lennem egész napon át . . . Úgy örvendek, hogy végre nyugodt életem van.

Azért nem irtam neked hamarabb, mert még nem voltam bizonyos abban, hogy meg lesznek-e velem elégedve.

A rosszat bármily későn, de mégis mindenkor elég korán tudja meg az ember arra, hogy: a kisérső fájdalom el ne maradjon . . .

Ma határozottan meggyőződtem arról, hogy meg vannak velem elégedve, mert Brozovitsné szívélyesen kérdezte tőlem, hogy van-e szükségem

valamire, mert ő Zomborba megy egy napra, hát szívesen hoz valamit, ha kell.

Képzelted örömet, boldog vagyok, hogy ezt is irhatom neked . . .

Atyám hogylétéről Emma írta, hogy már jobban van, — hála Istennek.

Most pedig kérem a mindenhatót, hogy áldjon meg minket jobb sorssal: ezért imádkozom minden este és hogy tanulmányaidban a türelem és a szerencse kísérjen; nagyon szeretne már a közeledben lenni a te hön szívből szerető hugod — Paula . . .

Elemér könyeivel áztatta huga levelét, mire a végére ért . . . Nagyon fájt neki, hogy mindezeket ilyen későn tudta meg . . . de egyrészt aztán vigasztalta is az a tudat, hogy huga legalább jó helyre jutott . . . Írt is azonnal Brozovitsnének, hogy: szíveskedjék huga iránt elnéző lenni, hogyha az most még nem tud tökéletesen megfelelni a kívánalmaknak. És az urnő kegyébe ajánlta hugát, aki kényszerűségből — a mostoha és a családi perpatvar miatt — kénytelen idegenbe menni . . .

Hugának is írt egy levelet a melyben kérte őt, hogy maradjon Brozovitséknál és kedveltesse meg magát, hogy ott várhassa be amíg ő a tanulmányait befejezi.

*

Elemér már másodéves orvos növendék volt... Paula se panaszkodott eddig, de azért sejteni engedte Elemérrel, hogy már nem szeret Brozovitséknál lenni. Sőt az utolsó levelében kérte bátyját, hogy keressen neki a fővárosban egy megfelelő állást, de a fiatal ember erre nem volt hajlandó, feltette a hugát a fővárosi romlott légkörtől. Jobb neki falun — gondolta — és erre a levélre nem is válaszolt azonnal.

Gondolkozva, szórakozottan tért be egy kávéházba, a hol egy lap kis hirdetései közt a következőt olvasta:

— „Egy fiatal leányt a ki kellő műveltséggel bír, kedvező feltételek mellett — postamesteri gyakorlatul elvállal: Egy postamesterné. Czim e kiadóhivatalban.“

Sietett Elemér a lap kiadóhivatalába és ott megtudta, hogy a kérdéses postamesternő özvegy Beretzky Ottóné, Bogácsn.

Az ifju azonnal írt a postamesternőnek, hogy neki van egy huga, szeretné, ha őt elvállalná gyakorlatoknak . . . És kérte, tudassa vele a feltételeket . . .

Nem is sokára kedvező válasz érkezett. Beretzkykné igen kedves levelet írt. Feltétele pedig: csupán az ellátásért járó havonkénti husz forint igénye volt.

Elemér ezt nem sokalta, de mivel neki csak negyvenöt forint jövedelme volt, ha abból elszakít

husz forintot, akkor csak nagy keservesen tud megélni a megmaradó husznöt forintból . . . Tehát megírta, hogy: amíg több keresethez jut, hajlandó hugaért tizenöt forintot fizetni havonként . . . Az öt forint hátralékból felszaporodó összeget csak később fizetheti meg. Legkésőbb akkor, ha az orvosi diplomát megszerezte.

Elemér sürgős választ kért, türelmetlenkedő huga érdekében, a kinek bizony lehetett elég oka a nyugtalankodásra . . .

A várva-várt válasz hamarosan megérkezett.

— Levelét vettem, s hajlandó vagyok ajánlatát elfogadni. Csak arra kérem, hogy addig is, míg a havonként elmaradandó öt forintokat megfizethetné, szíveskedjék majd a felajánlott tizenöt forintokat minden hónapban előre fizetni.

Bár nem ismerem személyesen, mégis bizom jellemében, a mit kis huga iránti szeretetéből vettem ki. Hiszem, hogy szavát be fogja tartani. Szóval nekem teljes bizalmam van önben s nem hiszem, hogy engem megkárosítani akarna.

Kedves nővére nálam kellemes otthonra fog találni s bennem szerető anyát. Csak arra kérem, hogy igyekezzen ő is otthon érezni magát házában s úgy engem, mint egyetlen leányomat, gazdaságkodásával megörvendeztetni.

Lakásom igen-igen egyszerű, talán már irtam is, hogy egy alacsony kis falusi ház, de belől kényelmes . . . Ezt azért írom újból, nehogy a külseje rossz benyomást tegyen kedves hugára. Ebben a szerény felföldi kis faluban lehetetlen szebb lakást kapni. Ezt is már én hoztam ilyen kényelmesre a magam költségén.

Most pedig mivel ön olyan igen bizalmas hozzám a leveleiben, ezt én is bizalommal viszonzom. Ugyan is egy kéréssel fordulok önhöz. En egy nagyon elterjedt betegséget gyógyítok, — melyet az orvosok gyógyíthatatlannak tartanak, — s gyógy módjának a titkát bízom önre s ez a betegség — a görvélykor, scropfula . . .

Nekem az egyet en gyermekem négy éves korától betegségben szenvedett, mely bajt a dajkájától szivta magába. Régebben igen sokat költöttem reája: mert nem voltam mindég postamester . . . Előkelő erdélyi családból származom. Édes atyám honvédezzedes, ki nagyon fiatal koromban férjhez adott egy biharmegyei nagybirtokoshoz. Férjem végtelen könnyelmű ember volt oly annyira, hogy összes vagyona, birtokai elpusztult.

Ekkor, hogy magam s gyermekem jövőjét biztosítsam, folyamodtam s kaptam a mostani postamesteri állást.

Bocsánat hosszadalmasságomért, de akarom, hogy világosan lásson mindent.

Visszatérve kisleányomra, mint már irtam sokat, legalább tizezer forintot költöttem reá. Elvit-

tem a legjobb orvosokhoz Budapestre, Bécsbe, hasz-
talan volt minden. Végre ezelőtt három évvel egy
szegény öreg paraszt asszony az én kisleányomat
három hónap alatt tökéletesen kigyógyította.

Azóta több híres orvossal megvizsgáltattam a
gyermeket és mind oda nyilatkoztak, hogy gyógyu-
lása tökéletes. Én akkor az öreg asszony titkát meg-
vettem s azóta már két beteget ki is gyógyítottam :
egy tizenégy éves fiút és egy tizenkilenczéves
leányt.

A fiu épen a napokban fejezte be a kurát és
hazament . . . Az illető betegnek itt kell lennie há-
rom hónapig.

Most már azt ajánlotta nekem mindenki, hogy
folyamodjak a minisztériumhoz egy koroda felállít-
tásáért. Szándékom is ezt később megtenni, de egye-
őre még nem tehetem, miután a saját nevem alatt
nem tehetem a nélkül, hogy : mint kuruzslót perbe
ne fognának.

Egy orvossal — a helyi körorvossal — szer-
ződtem. Az ő neve alatt s felügyelete mellett folyik
a gyógyítás. S az illető meggyógyult páciens-től
járó honorárium fele része az orvost illeti. Termé-
szetesen a tisztelet díj az illető vagyoni állásától
függ.

Most fő a tulajdonképeni kérésem, amit ön
mint orvosnövendék megtehet, mert alkalma nyi-
lik sok beteget megismerni :

Szerezzen nekem két-három ilyen beteget, mert
legalább még nyole-tíz beteget kell kigyógyítanunk,
mielőtt egy intézet felállítására engedélyért folya-
módhatnánk.

Az emberiségnek — nem tulzom, ha azt mon-
dom, — hogy egy tized része e betegségben szen-
ved . . . de itt ezen a vidéken nem igen van . . .
Hirdetni pedig a lapokban sem én, sem az orvos
még most nem akarjuk.

Nagy hálára köteleznie, hogyha széjjel nézne
Budapestben, biztosan akad sok olyan beteg, akik kö-
zül kettő-három szívesen eljönne ide gyógykezeltetni
magát általunk.

Ha kívánja a két kigyógyult betegemtől az
elismerő irat másolatát elküldöm . . .

A betegek egészen külön szobában vannak . . .
de különben is a betegség mint Ön is tudja nem
ragályos. És mivel velük én vagyok elfoglalva,
azért kerestem egy gyakornokot, a ki kisleányommal
elvégezné a postai teendőket . . . Kedves nővérét
szívélyesen üdvözlöm és legkésőbb augusztus vé-
gére okvetlen elvárom . . . Szíves válaszát, kéré-
semet is illetőleg, mielőbb kérve tisztelettel vagyok :
Beretzkyné.

Elemér örvendett az őszinte, meglehangu le-
vélnek. Irt azonnal Paulának, hogy a lehető legro-
videbb idő alatt hagyja el állását. Mellékelte Be-
retzkyné leveleit és örömet fejezte ki abban, hogy

huga elhagyhatja azt a nem neki való keserves
pályát, amit hogy megszakítson, egyelőre más mód
nem volt, mint hogy Bere zkynehez menjen. És ha
az Isten megsegíti, hát mégis biztos kenyérhez jut,
ha postamester lesz egykor . . .

Paula a hála, a szeretet édes ömlengéseivel
telt levelet irt a bátyjának . . . Csupán abban akadt
mög, hogy nagy terhére lesz Elemérnek a tizenöt
forintokat fizetni . . . Ő igazán nem érdemel meg
ilyen nagy áldozatot. És vagy ötször is elmondta
levelében, hogy ő inkább elkinlódik itt még vagy
két évig, a míg Elemér kész orvos lesz. Mert bár-
mennyire is tetszik neki Beretzkyné szívessége, de
az mégis fáj neki, hogy bátyja ő érte oly hosszú ideig
nélkülözzön . . .

A jó lelkü leánynak nagyon fáj az, hogy ter-
hére legyen szeretett bátyjának.

De ebben csakhamar megnyugtatta őt Elemér-
nek egy levele, amelyben kérte őt, hogy csak le-
gyen nyugodt és fogadja el ajánlatát, mert Beretzkyné
már türelmetlenkedni kezd . . .

Paula végre belenyugodott, hogy tizenégy nap
mulva elutazik Beretzkynéhez . . . Csakhogy Brozo-
vitsné nem fogadta el a tizenégy napi felmondást.
Sőt érzékenyen megdorgálta Paulát, hogy azért tar-
totta őt oly hosszú ideig mint rokonát, hogy most
minden komolyabb ok nélkül itt akarja hagyni őt...

A szegény leány eleinte szégyelte bevallani
Brozovitsnának, hogy bátyjára akar szorulni és ér-
zékenyen megterhelni azt, mikor még a tanulmá-
nyaival sines készen. De hogy elengedjék Brozo-
vitsék, kénytelen volt elmondani szándékát . . . Sőt
Elemért is megkérte, hogy írjon Brozovitsnának,
ki Elemér levele vétele után beleegyezett abba,
hogy Paula megváljon tőlük, de csak két-három
hónap mulva . . . Szerencsétlenségére a szegény
leánynak, ki háládatos jó szíve sugallatának en-
gedve beleegyezett abba, hogy csak pár hónap mulva
fog elmenni.

Ezt tudatta Elemérrel is ; többek közt felem-
litve azt is, hogy legalább addig is több megtaka-
ritott pénzceskéje lesz. Mert ugyis szándéka magát
vagy két évre ruhával ellátni, nehogy még avval is
terhére legyen bátyjának . . .

Elemér kénytelen volt belenyugodni huga el-
határozásába . . . Egrészt szégyelte, hogy Beretzkynének
megint kitérő választ kell adnia, a ki igazán jóakarattal gondolt hugára, mint a követ-
kező leveléből is látszik :

— Nem tesz semmit, hogy egyelőre nem si-
került gyógyítandó betegeket szereznie. Elég nekem
az ön ígérete, hogy utána jár ügyemnek. Majd
csak talál olyat ki igénybe veszi gyógyítási módun-
kat, ha most nem, majd később . . .

Mindezeknél nagyobb baj az, hogy kedves nő-
vére eddigelé még nem jött meg. Én igazán ki-

mondhatatlan rokonszenvet érzek önök iránt. Nagyon sokszor emlegetjük kis leánnyal mindkettőjüket.

Ujabbán az is aggaszt, hogy nem tudom mire vélni hosszas hallgatását s kedves nővéréről sem értesített közelebről utolsó levelében. Ez utóbbi reám nézve igen kellemetlen, mert én lekötözöttnek éreztem magamat arra, hogy augusztus végén, vagy szeptemberre idevehessem gyakornoknak. Ő miatta más kettőt visszautasítottam. On engem felszólított, hogy irjam meg határozottan, elvállalom-e hugát, vagy nem? Ha igen, akkor biztosan számítanak reám. Felette aggaszt, hogy már szeptember közepe is elmúlt és mindez ideig sem levél, sem pedig kedves nővére nem jön . . .

Kérem tudósítani azonnal, mi oka hallgatásának . . . És hogy mikor jön kedves huga hozzám. Igazán szeretném, hogyha első októberre okvetlen eljönne: bárha előbb jönne, nagy örömet szerezne mindkettőnknek. Rögtöni válaszát kéri és köszönti Beretzkyéné.

(Folytatjuk.)

CSILLAGTALAN ÉJSZAKÁK.

Csillagtalan éjszakákon,
Ha kerül az édes álom
Gyakran elmerengék,
Boldogságról szerelemről,
Rég porladó kedvesemről
Akit nem feledek.

Emlekszem egy bus éjjelen
Hait meg az én szép kedvesem,
Holdas nyári éjjel,
De akkor az ég kárpitja
Csillagokkal volt borítva,
Milliárdnyi fénynyel.

Ifjuságom szép reménye
Szállt vele a sir ölébe
. . . Semmiséggé vált,
Lelkem álma hunyt akkor el,
Oh, mert hiszen azon éjjel
Lettem olyan árca!

Igy írtak meg ezt már nekem
Óda fenn a sors könyvében
Meggnyugszom hát benne,
Bár a kedves elhunytával
Ifjuságom, szép álmával
Lett az eltemetve . . .

Csillagtalan éjszakákon
Ha kerül az édes álom,
Mindig azt siratom,
Hany csillag volt fenn az égen,
S mégis miért hűt le éppen
Az én szép csillagom? . . .

Hollósi Sándor.

A FEKETE ASSZONY.

Irta: Czettler Rezső.

(Vége.)

A kövár távolról egy óriási sziklának látszott s a hogyan közelebb értünk, úgy tűnt fel e kőhalom, mint valami természetépítette váromladék. A kitémegárok, a mint értesültek tervünkről, roppant megijedtek s égre földre esküdöztek, hogy ők nem mennek a fekete asszonyhoz, inkább löjjük őket agyon. Végre John Clayeston által ígért néhány rupia megengesztelte őket s hajlandóknak mutatkoztak továbbra is velünk lenni. A kövár déli oldalán egy szűk barlangszerű nyílás tátongott, melyben koromsötétség uralkodott. A magunkkal hozott fáklyák közül az egyiket meggyújtottuk s az egyik kitémegárnak adtuk, ki előre ment, míg a másik hátul maradt.

Szűk, alacsony boltozatba értünk s néha csak hasson esuszva tudtunk előre haladni. Az út göröngyös volt s hol fel, hol lefelé vezetett. John Clayeston küzdött a legnagyobb nehézségekkel, mert zömök telt ember volt s hasson való esuszás nem volt semmiképen sem inyére.

Fél órai járás és kuszás után egy tágas terembe értünk, melynek tetejéről egy kis napsugár kandikált be a vakító sötétségbe. Alig értünk azonban a terem közepére, egy hatalmas zuhanást hallottunk, melyet egy hangos szitok követett.

Körülnéztünk s láttam, hogy John Clayeston hiányzik közülünk.

A hang után mentünk s a fáklyafénynél egy lépcsőt pillantottunk meg, mely mélyen levezetett valami földalatti üregbe.

— John ur, ott van ön? — kiáltott le Mr. William.

— Itt vagyok, jőjjenek utánam, de vigyázanak mert a lépcső nagyon keskeny — felelt a mélységből John Clayeston — az átkozott lépcsőt nem vettem észre s szélegurultam.

— Nincs semmi baj? — kértem, miközben elvettem a kitémegártól a fáklyát, hogy bevilágítsak.

— Nincs Walter ur, csak térdemet fogom érezni egy pár napig. Siessenek az istenért, hisz azt sem tudom hogy hol vagyok. Szegény John a harmadik lépcsőfokon találtuk meg összezsugorodva, szegény meg sem mert moccani.

Azon a helyen, hol John ur ült, a lépcső véget ért s egy szűk sikátorba vezetett, melytől jobbra és balra levezető lépcsők látszottak.

Azon tanakodtunk, hogy melyiket kövessük s végre abban állapodtunk meg, hogy a jobb lépcsőn fogunk lehaladni.

A kitémegár, ki a fáklyát vitte, elől ment s alig néhány lépcsőfok után megállott s újat ajkára tette annak jeléül, hogy esendbe legyünk. Egy keskeny sziklahasadékon át villágosság szűrődött keresztül s visszafojtott lélegzettel pislantottunk be a nyílásba.

— Hígyje meg uram, ha nem volna határozott bizo-

nyitékom, hogy én ezen helyen a jártam ma is csak alomnak binném az egész kalandot, mert oly mesébe illő titokzatos dolognak jöttem a nyomára.

— Nos és mit láttak a nyíláson keresztül? — kérdém nem kis izgatottsággal a hollanditól.

— Nagyon fényesen kivilágított szobát láttunk pompás keleti berendezéssel. A mennyezet csillár volt, mely vakító fényt szórt, a falakon drága szőnyegek és festmények voltak, míg egy kevereten keleti ruházatban egy festői szépségű nő feküdt: a fekete asszony.

E pillanatban ugyan nem illet rá e név, mert arca, keze olyan volt, mint a legfinomabb alabástrom, ajka vérpiros volt és haja fekete, mint az éjféli.

Megilletődve szemléltük e csodás képet sokáig. Lábai alatt egy kitémegár ült és egy nagy könyvből olvasott.

Éreztem, hogy én, ki a vadonban a tigristől nem tudtam megijedni, e sajátos látományra a vér szívemhez tódul s megvallom, félni kezdettem. Erősen szorítottam a puskát kezemben s társaim hasonlóképpen cselekedtek.

Már-már visszafelé akartunk indulni, amidőn lágy léptek zaja hallatszott. Egy fülkéből mintegy husz fegyveres kitémegár jött elő, s mint bennünket megláttak, vad ordítással ugrottak reánk. Mi nem hagytuk magunkat, hanem puskáinkkal védekeztünk s közülök nyéhányat lelőtünk, másokat életveszélyesen megsebesítettünk, de a tulnyomó erő mégis győzött s pár perc múlva le voltunk fegyverezve.

Néhány kitémegár kötelet hozott s kezeinket összekötötték, majd egy szük, dohos kőkamrába vezettek, ahol fáklyánkat betűzték a földre s a kamrát bezárták.

Első pillanatban a meglepetéstől nem tudtunk szóhoz jutni. Fegyvereinket elszedték s így teljesen ki voltunk szolgáltatva a pusztá véletlennek. Mr. William szemrehányást tett magának kíváncsiságáért. John Clayerton dagadt térdét simogatta, míg én nem a legjobb gondolatokat forgattam agyamban. A két kitémegár egy sarokban meghúzódott és reszketett a félelemtől.

Az első mégis Mr. William volt aki megszólalt.

— Mi ugyan jól megjártuk kíváncsiságunkért — szólt — s azt sem tudjuk, hogy minő sors vár reánk.

Az egyik kitémegár a sarokból megszólalt.

— Oh uram meg fognak elevenen sütni bennünket. Sok kitémegárt megöltünk, ez vért kíván.

John Clayeston fájdalommal sóhajtott.

Már éjjel lehetett, midőn egy magas bengáliai lépett be az ajtón különféle szerszámokkal kezében. Nem tudtuk mi ezből hozza azt magával.

Csakhamar azonban megtudtuk a valót. Tetovirozni akart bennünket s legelőször is a két szolgálót kezdette. Rémülve láttuk azt az alakot, melyet bőrünkbe szurtak: fekete halálfej volt. Midőn kérdést intéztünk a bengálihoz, hogy miért teszi ezt, azt felelte, hogy urnójéhez csupán ezzel a jeggyel lehet bejutni.

— De hisz mi nem akarjuk őt látni — dühöngött Mr. William.

— De ő akar titiket látni uram, Ó Budha leánya s akarata szent, mint az övé.

Walter ur itt felemelte kabátja ujját s jobb karján látható volt a fekete asszony czimere: a halálfej.

— Midőn az óriás — folytatta a hollandi — befejezte mütétét, leoldotta bilincseinket s intett, hogy kövessük őt.

Jobbról-balról sorfalat állottak a kitémegárok s mi egy hosszú folyosón mentünk keresztül. Végre egy nehéz függönyvel elzárt helyiségbe értünk, honnan már láhattuk a fekete asszonyt. Mindnyájan a csodálkozás hangján kiáltottunk fel, az a remek szépségű nő, kit nappal fehérnek láttunk, koromfekete volt s nagy fekete szemei félelmetesen villogtak.

Mikor beértünk, az ottlevők mind eltávoztak, csak a felolvasó kitémegár ült lábainál s meghajtva magunkat előtte, vártuk kíváncságot. Csodálkozásunkra kifogástalan angol nyelven szólt hozzánk.

— Tudom uraim, hogy engem látni óhajtottak, mert ha ezt nem akarták volna megtenni, úgy nem kerestek volna fel. Várom óhajtatásukat.

Mr. William előlépett s meghajtá magát a fekete asszony előtt.

— Ugy van asszonyom — szólt — mi látni akarunk önt, mert létezéséről csodás dolgokat regéltek. Utasok vagyunk messze világból s angolok, vadászatra jöttünk Bengáliába s utközben hallottuk csodás lényét, mely szerint nappal fehér, éjjel fekete. Mi a nép fanatizmusát láttuk ebben s neveltük balgaságukat s vállalkoztunk arra, hogy erről meggyőződjünk. Bár valónak látjuk a bengáli nép hitét, mégis szomorkodunk kell azon keserű valóságon, hogy oly kedvezőtlen, sőt erőszakos fogadtatásban részesültünk. Mélyen sajnáljuk, hogy így esett, de legkevésbé lehetünk mi az okai. S most, hogy önt asszonyom szerencsénk volt látni, ne legyen szerénytelen kérdés ez tőlünk, hogy miben rejlik e csodás erő, mely a remek szép fehér ifju nőt így ijesztő feketévé varázsolja.

A fekete asszony végigsimitotta homlokát s azután tisztán esengő s művelt társadalmi hangon felelt:

— Meghallgattam az önök kíváncságot s a mi a reggeli háboruszkodást illeti, önök büntetést érdemelnek. Őt emberem halva fekszik s társaik bosszútól lihegnek. A mi pedig átváltozást illeti az Budha és az én titkom.

A fekete asszony kezével intett, mire a lábainál ülő kitémegár eltűnt egy nyíláson.

A nő felkelt a kerevetéről s barátságos meleg hangon folytatta:

— Szolgáim nem értik az angol nyelvet, csak e kitémegár, kit kiküldöttem. Most már nyíltan beszélhetek, kövessenek.

Ezzel egy fáklyát vett kezébe s a szobában levő szabad tűzön meggyújtotta s előre ment. Szük folyosón vezetett keresztül, míg végre egy oldalfülkebe értünk, mely egy kényelmesen berendezett hálószoba jellegével bírt. Itt a csillárokat meggyújtotta s a velünk levő kitémegároknak megparancsolta, hogy maradjanak kint.

A esillár fényénél körülnéztünk a szobában. Pazar fényvel volt berendezve. Egyik oldalán fetisek voltak márványból faragva, különféle torzalakok állottak a sarkokban, de azok mindegyike ékkövekkel díszítve. Pompás kerevetekben sem volt hiány s a fekete asszony az egyikre leültetett benünket, míg egy másikon ő foglalt helyet.

— Látom, — szolt — hogy önök a művelt Európa gyermekei, tudják meg tehát titkomat. Férfias gavallérságukra bízom a hallgatást Bengáliában.

Miután mi mindnyájan a legnagyobb készséggel megnyugtattuk, elbeszéléséhez fogott.

— Én is a ködös Anglia szülőtte vagyok s atyámmal, ki Londonban dús gazdag kereskedő volt, évek előtt Indiába jöttem egy rokonunk meglátogatására. Calcuttai tartózkodásunk alatt megismerkedtem egy fiatal angollal, ki belém szeretett s én igen megszerettem, a derek ifjút hogy rövid legyek, a kézfogó napját rövid időre kitűztük. Szerencsétlenségem folytán azonban az Isten nem engedte, hogy boldoggá lehessenek s csakhamar vége is szakadt boldogságomnak s a jövő reményemnek. Dick — így hívták a jegyesemet — szenvedélyes tigrisvadász volt s egy alkalommal vadászat közben szenvedélyének áldozata lón, valamilyen megbotolva elesett s a golyó szívébe hatolt. Elkeseredésem és fájdalom kimondhatatlan volt s ma is a reá való visszaemlékezés a legnagyobb keserőséggel tölt el. Atyám felt, hogy eszemet veszttem, vagy kárt tetsek magamban s szórakoztatásomra miden tőle telhetőt megtett. Kivánságomra kirándulásokat tettünk s egy ízben erre jöttünk a Dardisling felé. Személyzetünk mindössze két kitémegárból állott, kik málhainkat hozták. Egy ízben kénytelenek voltunk az éjt szabadban tölteni, mert Bungalovott sehol a környéken nem találtunk. Atyám szerfelett aggodott s aggodalma mint utóbb kiderült, nem is volt alaptalan. Éjjel fegyveres rablók támadtak meg benünket, szolgálunkat lemészárolták, atyámat megölték s én alig tudtam e kövárig menekülni az éj setétjében. Gondolhatják helyzetemet s lelki nyugtalanságomat, mi ekkor gyötört. Azt hittem megőrülök.

Egy szikla védelme alatt töltöttem az éjt s a midőn a reggeli nap kibukkant, remegve jöttem elő rejtekemből s aggodva mentem színhelyére gyászos sorsomnak. A holttesteknek nyoma sem volt már, vadak falhatták fel s én kettős bánatommal szívemben elhatároztam hogy szakítok a világgal, vagy megölöm magamat.

A mint visszaértem e kövárba, ennek közelében bengáliakkal találkoztam. Megijedtem s éreztem, hogy életem utolsó perce elérkezett. De egy mentő gondolatom támadt.

Ismertem a Budha nép fantasztikus fanatizmusát s ezt akartam felhasználni ez alkalommal. Mindenféle ördögi mesterséget kitaláltam, szemeimet forgattam, majd az ég felé tekívtettem, majd a földre néztem, miközben egy angol dalt énekeltem.

A bengáliaiak meghökkentek s térdre omlottak, majd hindu nyelven így szoltam hozzájuk:

— Én Budha küldötte vagyok, menjetekek és hozzatok

élelmiszereket és ruhákat e kövárba, azt paranesolja a Fetis. Menjetekek s ha jól cselekesztek, meglesztek jutalmazva.

Az emberek elmentek s mialatt távol voltak, füvet szedtem, melyeknek ismertem hatását, melynek nedvével, ha megkentem magamat feketévé lettem. Ezt akartam felhasználni Budha küldötte érdekében.

Mihamar visszatértek, ki élelmiszereket, ki ruhákat s más összelopott holmikát hozott — mert tolvajok voltak — s pár nap mulva teljesen berendezték e kövárat.

Szolgáimmá, ebeimmé lettek, mikor az esillag felűnt az égen, mindannyiszor megmosakodtam ama növény nedvében s e változás óriási félelmet keltett bennük.

Igy élek már esztendők óta s élni fogok addig, míg az a seb, a mi szívemben van, be nem heged. Királyné vagyok a magam birodalmában, uralom e vadakat, ez az életem.

Nem állhattam meg szó nélkül e bizarr gondolkozást s kérdést intéztem a fekete asszonyhoz:

— S nem tudott asszonyom más helyet keresni, hol bevarja fájdalmainak enyhülését.

— Nem uram — szolt — s szemeiben könyek csillogtak — kerülöm az embereket.

Felkelt s türelemre intve benünket, a szomszéd szobába surant.

Pár perec mulva visazaérkezett. De nem az a rut fekete asszony, hanem szép, üde arcu lady, tele bájjal, tele gyönyörrel.

— Már nappal van, így kell megjelennem — szolt — s most önöktől is búesuzom. Előbb azonban megmutatom a legközelebbi utat.

— Még egyet asszonyom — szolt meg Mr. William — lenne oly kegyes megmondani, miért kaptuk a halálfejet?

— Ez is királyi jogaimhoz tartozik s ez környe-temért történik.

Pár perec mulva már a szabadban voltunk. A fekete asszony könyes szemekkel vett tőlünk búesut s e szavakkal hagytuk ott:

— Viszontlátásra, Angliában.

— Igen, üdvözlöm hazámat s ha Isten is úgy akarja, nemsokára ott leszek.

Már távol voltunk s ő még mindig lobogtatta fehér kendőjét.

Sajátságos érzés fogott el bennünket, midőn láttuk a fekete asszonyt visszatérni — sirjába.

A hátramaradt kitémegárok, kik sátrainkat őrizték, már aggodtak s még azon a napon visszatértünk a zárdába, hol Lindner már jobban érezte magát s pár napi pihenőt tartottunk.

Walter itt elhalgatott. Én pedig csendesen gondolkoztam e mese felett.

— Vajjon visszatért-e már hazájába?

— Oh nem. Mr. William két évig maradt Calcuttában, kivel jelenleg is állandóan levelezek s utolsó levelében azt írta, hogy elvitte a láz — meghalt.

KRÓNIKA II.

A SZINTÁRSULAT.

Arad, április 25.

A színügyi bizottság véleményét mondott a szintársulatról titkosat és szigorut. Mire azonban ez a bíráló kiformálódott, titkos helyett nyilvános, szigorú helyett részleges lett. Zárt ajtók mögött tárgyalt az albizottság, a tagjai szigorú titoktartást vállaltak, s másnap reggel valamennyi lap közölte az eredményt.

Ilyenformán — lévén a bíráló többé nem titkos — hozzászólhatunk a színügyi bizottság kritikájához.

Elsősorban is konstatáljuk, hogy ez a színügyi bizottság soha ennyire reális, alapos és igazságos bírálókat nem mondott az aradi szintársulatról, mint ezuttal. Ez az elismerésünk ugyan nem jelenti azt, hogy az albizottság véleménye abszolút reális, abszolút jó és abszolút igazságos, csupán a legalaposabb azok között, amelyet ez a bizottság valaha mondott.

Egy-két vonatkozásban ugyan nem értünk egyet a színügyi bizottsággal. Az egyik aradi újság keddi számában Somlai Arthur „iparművész“ ur. (ahogy saját magát és színjátzó társait nevezi) egy nyílt levelet közöltetett, mely élénk gondolkozással s találó kommentárokkal szól a színészek helyzetéről. Az ilyen omnipotensnek nevezhető bíráló fölött, amelyet a színügyi bizottság is gyakorolhat, tulajdonképpen nincs mit vitázni s ezt tenni különösen nem ildomos olyan valakinek, akit ez a bíráló legérzékenyebben érint. Ennyiben tehát a Somlai levele figyelembe se volna vehető, de ha ettől eltekintünk, el kell ismerni, hogy Somlai levele rendkívül igazságos.

Tudvalevő, hogy a bizottság a legszigorubb kritikát éppen ezen színész felett gyakorolta, akit a társulattól azonnal elbocsátandónak vél. Hát ez nemcsak nem helyes, de nem is igazságos intézkedés. Somlai urat csak a színpadról van szerencsénk ismerni, de azon két fellépése után, amely után a színügyi bizottság véleményét mondott róla, még mi sem mernénk érdemlegesen bírálókat mondani, hát még a színügyi bizottság, melynek ítélete existenciákat ölhet meg.

Ennyiben tehát nem méltányos itt a kritika. De nem is igazságos. Két új színész jött a társulathoz: *Könyves* Jenő és *Somlai* Arthur. Elismerjük, hogy mind a kettő elég rossz színész ahhoz, hogy egy aradi szintársulatnak egyik se lehessen tagja. Mégis Könyvest nem kifogásolták? Miért? Talán jobb színész, mint Somlai? Dehogyan; még ha színészi kvalitásaik egyenlők lennének is, Somlai még mindig jobb színész Könyvesnél annyiban, hogy fiatal színész, akiből még lehet valami jó színpadi iskola és kellő tanulás után, de Könyves mint színész már megállapodott, belőle soha jobb színész, mint a milyen most, nem lesz.

A színügyi bizottság ítéletének egyes részei már nagyobbára kifogástalanok. Első sorban is tény az, hogy a

Zilahi Gyula társulata *rendkívül hiányos*, olyan, amelylyel Aradon játszani teljesen képtelenség. Zilahiné és Rózsa Lili mellett feltétlenül szükség van egy szubrett énekesnőre, Parlagi Kornélia elment és sem Répássy Gusztí sem Karácsonyi Mariska nem alkalmasak erre a szerepkörre.

Gazdy Aranka is rendkívül becses erő, de egymaga az összes fiatal hősnő, tragika, szende és naiva szerepeket el nem játszhatja. De még akkor is, ha mellé egy hősnőt szerződöttnék, szükség van feltétlenül egy társalgási színésznőre, szendére, naivára, amilyen egyáltalában nincs a társulatnál.

Csiki Lászlót és Mariházy Miklóst elbocsátotta az igazgató — ő tudja miért — hát legalább *Ternyei* hozza vissza.

Ha még megjegyezzük azt, hogy *Pajor* Ágnes és *Füredi* Józsefet alkalmasnak tartottuk azokra a szerepkörökre, amelyeket eddig betöltöttek, végeztünk a társulatról alkotott véleményünknek demonstrálásával.

FENN A HEGYEK KÖZÖTT.

— Spanyol elbeszélés. —

Irta: Janitó Octavio Píen.

A Villalba és Escorial között elhuzódó hegyek egyike Pérez barátomé. Ósmerve a szabad természet iránti szeretetemet, megengedte, hogy a mikor csak kedvem kerekedik, vadászhatok a hegyek között vagy csatangolhatok bármely időben, a mikor nekem jól esik. Ha ki fáraszt a madridi élet, felkelek a legelső szép reggelen és a hét órai vonattal már utnak is indulok, nyolc órára a hegy tővénel vagyok és egész napon át a hegyek között kóborolok. Ilyenkor nem foglalkozom azokkal a gondolatokkal, melyek kellemetlenül érintenek, hideg hust eszem, a melyet rendszeren magammal szoktam vinni és jóízű főzeleket, a melyeket a hegyi lakók készítenek el számomra. Este rendszeren az utolsó vonattal térek haza. A vonat alig negyedóránnyira áll meg barátom erdei lakóházától és nem kell messze fáradnom.

Azok az emberek, a kik Spanyolország egyéb vidékeiről valók, valamennyien abban a véleményben vannak, hogy Madrid környéke híján van minden bájnak, nekem azonban anélkül, hogy elragadna a vidék — tetszik Madrid környéke. A szürkés, lankás, kemény talaj, a kövek szürkés-zöld színe, a mohával benőtt sziklaóriások, melyek mint az örök álomba merült mesebeli állatok pihennek egymás mellett, a hegyek körvonala — mindez együtt véve a nagyszerűség hatását egyesíti önmagában.

Nem lehet ráfogni, hogy tetszetős a vidék, de valami különös bája van benne az öröm nélkül való szépségnek, a mely magasztos és poétikus hangulatokat ébreszt a szemlélő lelkében. Nem a derűs természet panorámája ez, a levegője megedzi az idegeket, megacélozza az

akaratot és békés melankóliával vonja be a hegyi kóborló érzését

Barátom birtokának két állandó lakója van, Ramon és András, apa és fia.

Az apa ötven év körüli, huszonötéztendős a fiu. Gyakori látogatásaim és a jó borralalók szorosabbra fűzték a barátságot közöttünk. Különösen az apával léptem mélyebb barátságra. Herkules növésű alakján a jóságos lélek karaktere ömlik el. Egész lényében van valami vonás, a mi csakhamar vonzóvá teszi őt az idegen előtt. Az első pillanatban kissé rideg természetű, de ha az ember megérzi a bánásmódot, amely inyére esik, felolvad benne minden marconasága, mosolyra derül arca és egy perc alatt maga a szívjóság.

Egy este, mikor a vaesorától keltünk fel, így szólt hozzám Ramon:

— Ha az ur még ma este vissza akar utazni Madridba, sietnünk kell. Az utols vonat már elindult Escoriálból.

Csakhamar neki is vágunk az utnak. A sötétben botorkálni kellett a kiálló kövek között, de nem volt veszteni való időnk.

Alig léptünk ki a házból, a mikor már észrevettük a gyorsan közeledő vonat lámpafényét.

— Lehetetlen tovább futnunk — szólt Ramon. Elszámítottuk magunkat uram: ha megfutunk, elbukhatunk s könnyen baj érhet bennünket.

Az öregnek igaza volt. Megálltunk, vártunk, míg a vonat berobog az állomásra, ahol vagy két percig áll s azután tovább fut Madrid felé. Gyönyörű látvány volt, a mint a lokomotív kéménye időről-időre sziporka tüzet szórt ki magából s utána tüzfény villant meg a lokomotív tűzhelyén.

— Most ráérünk, nyugodtan ballaghatunk vissza. Otthon majd elkészítem a gazdám ágycát s nyugodtan lepihenhet.

A friss levegő üdítőleg hatott a nappali rekkenő után. Alig voltunk fele uton, a mikor a hold ezüstkorongja emelkedett föl a látóhatár fölött. Cigarettaival kiáltam meg társaimat.

— Ráérünk s ha akarjátok, künn maradhatunk egy ideig, — szóltam kísérőimhez.

Leheveredtünk a fűre. Ramont kevésbé érdekelte az ezüsthéjben uszó esti táj, könyökére támaszkodva, két tenyerébe rejtette arcát s mélyen elmerült gondolataiba.

Isten tudja, meddig maradt volna így, ha meg nem szólítom. Amint az arcába néztem, észrevettem, hogy szenved, hogy nem a fásádság tette bágyadtá, mélyebb okok vonták arcára a borút.

— Ejnye, de lehorgasztja arcát, barátom, mintha bizony a lelkét vették volna ki. Hosszu idők óta ismerem, de nem fordult elő olyan nap, melyen Ramon egész estig jókedvű maradt volna. Ha valamiben segítségére lehetek, beszéljen nyíltan, kedves barátom.

Nógatnom kellett egy darabig, amíg megszótatt. Mintha könnyíteni akart volna szívén, így szólt hozzám:

— Uraim, nehéz bu gyötör engem. A nap minden órájában, minden percében érzem a fájdalmat s így van ez már évek óta.

— Beszéljen barátom, beszéljen, talán segíthetek a baján.

— Sem ön, uram, sem senki más. Mindent el fogok önnek mondani, hogy lássa, miként nem tultoztam. Ne vegye rossz néven, ha néha megbieszklik a nyelvem beszéd közben s bolondos dolgokat tálalok fel.

Azután folytatta:

Először meg is kell tudnia, hogy tíz év óta özvegy vagyok. Feleségem után egyetlen fiam maradt vissza, András, akinek olyan szíve van, mint az arany. Anyja halála után pár évre beleszeretett Pepába, egy malombérlő leányba s feleségül is vette a leányt. Az uram szabad lakást adott nekik, ott laktak a hegy másik oldalában.

— Ott, ahol a vasuti sínek elvezetnek?

— Egészen a sínek mellett, uram. Én továbbra is fenn laktam; gondoztam a tyukokat és disznókat. Az egyedüllét s az a tudat, hogy fiamat naponként csak egyszer láthattam, esős időben meg napokig sem jöhettünk össze, elkedvtelenített. Mintha csak meghalt volna a fiam. Téli senkivel sem érintkeztem Villalbából mindennap feljött hozzám egy öreg ember, aki elhozta a kenyereimet, ez volt egyedüli társaságom. Egy nap megbetegedett s nem sokára meg is halt. Most már a leánya, egy harminc év körüli szép özvegyasszony járt fel helyette. Megkérdezheti uram az egész vidék lakosságát, de messze környéken nem volt olyan leány, mint Tomasa. Én özvegy voltam és elhagyott — ő is.

Kezdetben alig ejtettünk egy-egy szót, később hosszabban elbeszélgettünk; észrevettem, hogy szívesen áll velem szóba. Jól esett, ha rajtam felejtette barátságos tekintetét — a vége az lett, hogy elhatároztuk, hogy egymásé leszünk. És összekeltünk.

András ellenezte a házasságot. Egy napon ki is jelentette, hogy Villalban nem jó híreket beszélnek a leányról s amikor látta, hogy ezzel sem tántorit el a házasságtól, azt vetette a szememre, hogy vén vagyok. Ebben igaza is volt, de a leányról mondott hírek igazságát semmi való beigazolni nem tudta. Hazugság, hitvány pletyka az egész.

Abban az esztendőben sok lopás fordult elő, különösen a hegyekben garázdálkodtak a tolvajok. Hideg tél köszöntött ránk s a környék csavargói, de még a falvak lakói is erősen megdézsmálták az erdő faállományát. Gazdám meghagyta, hogy én és András, amíg a lopások tartanak, lakjunk a hegytetőn. Az asszonyok lakjanak a vasut melletti házikókban. Ez az elválás okozta vesztünket. Fiam feleségébe egy villalbai legény szeretett bele, aki nap-nap után elment a ház előtt, ahol az asszonyok laktak s nem is tartott sokáig, hogy az asszony viszonyt kezdett a legénnyel, aki akkoriban Escoriálban járt dolgozni.

Ha Tomasa nem vette észre, beeresztette magához a legényt, vagy kiment hozzá, csakhamar az egész környék kezdett beszélni a viszonyról, egyedül a fiam nem

tudott róla. A beestelen teremtés később annyira merész lett, hogy néha Escoriálíg elébe ment a legénynek.

Azután jött a kolera. Pedralesben, Navamadában, Pozalilloban csak úgy hullottak az emberek.

Nálunk csak kettőt vitt el a csuf betegség, Tomasát és Pepát. Alig negyvennyolc órai időköz választotta el halálukat. Nem írhatom le, miként hatott ránk a két asszony halála. Most pedig figyeljen ide jól, uram.

Egy októberi este az alsó házban maradt benn a fiam, hogy idejekorán, még az első vonattal mehessen Madridba, a hol dolga akadt. Az éjjel olyan vihar szakadt alá, mintha az egész földet el akarta volna nyelni. Csatornában zuhogott alá az eső s az éj világos lett a gyakori villámlástól. Valaki kopogtatott az ajtón. Egyik vasuti ór volt Escoriából, akit utközben ért utól a zápor s most fedél alá igyekezett. András beengedte s miután megszárogatta ruháit, beszédbe ereszkedtek s azután előkerült a kártya.

András és a vasuti ór azelőtt nem ismerték egymást. A vasuti órnak nem volt oka, hogy olyan dolgokat mondjon Andrásnak, a mik őt kellemetlenül érinthetik s csakis úgy magyarázhatom meg fecsegését, hogy fecsegett, mint annyi sok ember, aki élvezetet talál abban, ha mindazt elmondja, tovább adja, a mit másutt látott, vagy hallott. Azután elbeszélte a fiannak, hogy a nap bizonyos órájában, a mikor Tomasa és Pepa egyedül voltak a házban, egy fiatal legény ment el a ház előtt, a kinek a benn lévő asszonyok egyike inteni szokott. — Gyakran látta, amint a fiatal ember és az egyik asszony karofogva sétálgattak a mezőkön, mint a hogy a szerelmesek szoktak jární. András mindent elkövetett, hogy a vasuti óról részleteket tudjon meg, melyekből megállapíthassa, vajjon a két asszony közül melyik volt a szeretője a legénynek. Az ór csupán arra tudott visszaemlékezni, hogy piros bluzt hordott az asszony, ami már messziről feltűnővé tette. A hűtlen asszony tehát a menyem volt, mert Tomasa még gyászolta az apját, András felesége azonban gyakran járt piros bluzban.

Ez időtől kezdve András kimondhatatlanul szenvedett; zárkózott természetű lett, amíg egyszer megvallotta, mi bántja lelkét. Zavaros tekintete, beszédjének izgatott hanglejtése meggyőzték arról, hogy e bizonytalanság előbb utóbb sirba viszi és akkor — akkor azután olyan valamire határozottam el magamat, ami, nem tudom, helyes-e, vagy helytelen volt-e, de megmentette fiamat.

Elmondtam neki, hogy a hűtlen asszony mostohaanyja volt, elhittem vele azt is, hogy már rég tudtam, hogy az asszony megesal s csak azért vette fel a piros bluzt, hogy ezáltal a gyanut magáról elhárítsa. András kért, hogy esküdjem meg, hogy az igazságot mondtam — és megesküdtém.

Elhallgatott, aztán nyugodtan folytatta:

Tomasáról ezért senki rosszat nem gondol, mert fiam

megőrzi a hamis titkot. Én pedig jobb szeretem, ha a fiam abban a tudatban van, hogy egy értelmetlen s beestelen teremtést vettem nőül, mint tudja azt, hogy a felesége megesalta őt.

Nehéz sor.

Bizony Isten, nehéz sor a mi sorunk:
Baj, ha szólunk, az is baj, ha hallgatunk.
Innen-onnan nyíltan meg kell tagadni.
Hogy a magyar — magyar akar maradni.

Uram király, jó vagy, de jobb lehetnél.
Jobb volnál ha minket jobban szeretnél.
Dalban immár a „legelő magyar” vagy.
Azért, uram, lehetsz kissé magyarabb!

Endrődi Sándor.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Vége felé jár már a kőszínházi évad, május 7-én becsukják a kapukat és szellő-szárnyon repülnek a tagok szereteséjjel az aranyos szabadság, a szünidő élvezésére. Akinek ugyanis élvezetet szerez a szünidő. Csak hogy tapasztalatból tudjuk, hogy az állandósított színháznak a szünidő a legnagyobb átka. Akkor veri magát adósságba a szegény színművész, a mit aztán egész éven át sem tud kiheverni.

Mivel a színügyi-bizottság az egyszer kegyetlenül de részrehajthatatlanul szigorú bírálatot gyakorolt a szerződöttetett új tagok felett, hát valószínű, hogy októberre az ujak közül már csak némelyik fog visszakerülni a kőszínházba. És ezt nem is lehet esodálni, mert elvégre az aradi színház nem a kezdők átmeneti iskolája. Az aradi köönség hozzá van szokva, hogyha nem is mindenkor Ujházit, Hegedüst, Csillag Terézt lássa is a színpadon, de hogy a vidék legjobb erőit lássa abban a színházban, a honnét eddig is a budapesti színházak a legjobb erőket nyerték.

Zilahí különben, a mennyire gyenge társulatot tartott a téli évad alatt, olyan arányban iparkodott is vendégművészekkel megnyugtanni az elégedetlen kedélyeket. És az igazat megvallva nem is volt hiány a vendégjárásban: de annál inkább tapasztaltuk azt, hogy mennyire eltörpül a mi ansamblénk a nagy művészek mellett. Talán mégis jobb lenne elsőbrendű tagokat szerződöttetni és kevesebb fővárosi művészt lehozni. Mert így aztán a helyiek értéke emelkednek és apadna az a nagy kiadás, a mi a vendégművészek lehozatalával jár. Hiszen Zilahí maga mondja, hogy ilyen alkalmakkor semmi haszna sincs neki. Tehát akkor mégis jobb direktori politika az, ha többet

fizet érdemes tagoknak, kik aztán ambícióval játszanak és nem súlyosztik mindennap lejjebb az aradi színház rég kivivott tekintélyét. Mert tagadhatatlan az az igazság, hogy leszámítva azokat az estéket, mikor vendégek játszottak és leszámítva a Katalin, a Bob hereeg előadások telt házeit: a téli társulat mindenkor ugyszólván üres nézőtér előtt játszott, ha bármilyen érdekes darab került is színre. Tehát leszámítva Zilahit, Zilahinét, B. Szabót, Békést és még néhány másod elsőbb rendű tagot. Zilahi téli társulatának nem volt favoritja, akinek minden fellépése telt házat biztosított volna. Favoritja pedig az aradi színháznak mindenkor volt, azt minden színházba járó ember jól tudja és ezt semmiféle érveléssel elvitatni nem lehet.

Hogy Zilahi üzleti mérlege mégis elfogadható anyagi eredménnyel záródik az első évben, ez különös szerencsése a művész-direktornak . . . És ez sikerülhetett neki az első évben, de az ilyen akvizíciók mellett, — mint a milyen tapasztalat van a mult után és amilyen kilátás van jövőre kérdés, hogy a második évben sikerül-e Zilahinak újra jó üzleti mérleggel zárni az évi számadásokat. Mert azt Zilahi — egy évi direktori működés után — tudja legjobban, hogy amit az aradi közönségnek megígér, azt be is kell váltani, mert sem bérlő pénzek, sem pedig napjővedelem nem fog befolyjni október elsőjétől a színházi pénztárba. Még van elég ideje Zilahinak, hogy az igazságokat megszívlelje és már a saját érdekében is legyen előre látó, mi óhajtjuk legjobban, hogy úgy legyen.

*

Kis herceg. Ez a kedves és fülbemászó zenéjű régi operett került színre a napokban. A főszerepeket Zilahiné, Rózsa Lili, Békéssy és Polgár játszották. Hozzá vagyunk szokva, hogy Zilahiné S. Vilma minden szerepében, kitűnő énekével és játékaival sok tapsot arat mindenkor. Most is a címszerepben tagadhatlan fényes sikere volt és Rózsa Lili sem maradt mögötte. Jó volt Békéssy, Polgár pedig a tanárból kitűnően mulattató figurát csinált.

*

Uj darabok. Zilahy Gyula igazgató, mielőtt befejezné a téli színházban az idényt, még két újdonságot fog bemutatni. Egyik Arthur kalandjai, francia vígjáték 3 felvonásban, irták Duru és Chivott, fordította P. Zemplényi Árpád, a másik Napoleon ösém, eredeti behőzat 3 felvonásba. Irták Guthi Soma és Rákosi Viktor. Mindkét darab a budapesti Vigszínháznak kedvelt műsordarabja volt.

A NAGY VILÁGBÓL.

Ex-lex. Az ország róme, az ex-lex, a törvényen kívüli állapot mégis be fog következni. A küzdelmet kitarató ellenzék úgy látszik nem tud, vagy nem akar módot találni arra, hogy

e kilátásba helyezett káros és országos betegséget okozó állapot elé gátat vessen. Elvégre az ellenzék csak ellent tud állni ideig óráig, de a hatalom előtt — mivel az mások kezében van — kénytelen hátrálni ha a küzdelemre még annyira is enerválta magát.

Soha úgy nem figyelte az ország közvéleménye az ellenzék működését, mint mostanság. A kormánypártot nincs is, hogy miért nézze. Hiszen még a párt feje, a kormány elnöke sem törődik az ő hadával, annak tanácsát ki nem kéri sőt mi több még szóba sem áll vele.

Kossuth Ferencz mellett minden esetre Barabás Béla az, aki a maga iránt az országos érdeklődést fenn tudja tartani. A forradalmárnak kikiáltott néptribunra nagyon fanciesali szemmel néznek onnét felülről, de azt hisszük, hogy Barabás ezzel mit sem törődik. Mert az az egy bizonyos, hogyha új választásokat rendelnének el Barabás egyszerre tízenkét kerületből is választhat, hogy melyiket képviselje. Hogy aztán a kormánypárti mamelukok a katonai javaslatok programjával, hogy fognak bejutni a parlamentbe az tisztán Széll dolga lesz. Valószínűleg a nagy politikust Deák mester elveit megtagadó tanítványt is utol éri a nemezis, ha politikai szekerét az ex-lex süppedékes kátyujába meri irányítani.

*

× **Az aradi uj minorita templom.** Maholnap már a kupolája is elkészül az új minorita templomnak. A nemes szívű aradi katolikusok jóvoltából lassan, lassan összegyűlt az az összeg is ami a templom belső felszereléséhez szükséges.

A vasárnap tartott katolikus gyűlésen szép számmal jelentkeztek azok, akik nemes adakozásukkal hozzá járulnak ahhoz, hogy a templom impozáns külsejéhez méltó belső berendezést is nyerjen.

Az aradi katolikus hívők érdekében eleget tettek a minorita atyák, de leginkább lovag Csák Czirjék dr. minorita rendfőnök az akinek köszönhető, hogy nemsokára megvalósul a hívőknek óhaja, hogy egy mindenben díszes Istenháza hirdesse Aradon a Krisztusban vetett megingatlan bizalmat. A katolikus templomnak sikeres létesítésében lényeges érdeme van a katolikus gyűlés védnő-nőjének Urbán Ivánné urnőnek.

*

+ **A forrongó balkán.** Macedóniában addig-addig dobálóznak a tüzes csóvákkal, a míg egyszerre csak lángbaborul az egész Balkán-félsziget. A töröknek egyre tartó fegyverkezése is azt mutatja, hogy megingott már az európai törökország hatalma. Ha fegyverkeznek és ha egyre-másra szervezi is a hadosztályokat, mégis csak letűnt az ő európai hatalmi csillaga. Tehát hiába erőszakoskodik a porta, gyenge ő arra, hogy Macedónia vad, műveletlen népeinél a rendet és a békét helyre állítsa. Hogy is volna erre képes, mikor a maga ügyét se tudja rendbe hozni annyira, hogy a nagyhatalmak előtt a régi tekintélyét visszaállítsa: bizony erre már képtelen a török.

A régi török dicsőségnek letűnt a csillaga. És így aztán nincs mit esodálkozni azon, hogy Oroszország figyelő pillantással lesi az alkalmat, amikor Ausztria-Magyarország orra elől elüsse Macedóniát, a melyet az ő megbízására már blokádiroz is a kis Bulgária persze úgy titokban orosz pénzzel és orosz fegyverrel. Ezt sanda szemmel nézi a többi nagyhatalom, de még a kis Szerbia is, melynek ifju királya jónak látja végre bünbánóan Ausztria-Magyarország uralkodójának a kegyéért esedezni azért, hogy az ő országának is jusson majd valami, ha majd Macedónián osztozkodni kell.

*

▽ **Tancsics Mihály özvegye.** Ugy látszik, hogy csak baj az ha az ember megszületik, de még nagyobb baj ha magas kort ér el. Ki ne tudná azt, hogy ki volt Tancsics Mihály. Legelső sorban az ő nevével van kapcsolatban a nagy idők emléke. Az 1848. márciusi napok egyik legnevezetesebb alakjának az özvegye Tancsics Mihályné nyomorban él Budapesten. Kilenczven esztendő lesz ma holnap az öreg anyóka. És a magyar társadalom tetlenül nézi, hogy az agg matróna mától hónapra egy kis kávé tengeti életét. Nemrégiben még volt valami bizottság, amely gondoskodott a szegény asszony napi szükségleteiről, de a bizottság már nem létezik. S így aztán Tancsics Mihály özvegye ma holnap az utcára kerül. Egy Vessényi Róza nevű óvónő segélyezte eddig, amennyire egy óvónő jövedelméből kitelik a segítség, s ő hívta föl a kolozsvári ereklyemúzeum figyelmét is Tancsics Mihály özvegyére. Az ereklyemúzeum öre, Nagy Gábor szállótulajdonos küldött is negyven korona segítséget az öreg asszonynak s a fővárost kérte meg arra, hogy legyen közvetítő az adomány kézbesítésében. Kívánatos volna, hogy mások

is megemlékezzenek Tancsics özvegyéről; kövessék ennek a jószívű vendéglősnek nemes példaadóját, ha már az a szegény esett rajtunk, hogy úgy kell segítségére lennünk ennek az öreg asszonynak, akit bizony élte alkonyán bárhol jobban megbecsülnének, mint nálunk.

— **Sajtóhiba.** Mai számunk vezércikkében, az utolsó bekezdés hatodik sorában ki „kinyilatkoztat“ helyett: *kinyilatkoztatás* olvasandó.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá címzendők.

Ideáalom. Arad. Ha még oly jó is valami, addig azt nem közölhetjük, míg az író nevét nem tudjuk. A nyilvánosság előtt lehet és megengedhető álnév mögé rejtőzni, de a szerkesztőség előtt felesleges. Tessék a nevét tudatni velünk, mi titoktartók vagyunk.

N. G. Pécs. Gondunk lesz rá, levél megy. Üdvözlét.

H. S. Budapest. Egyet már most besoroztunk.

L. M. Arad. Nem volt az esoda, hiszen küzdéssel jár minden. Eltekintve attól, hogy végtelen áldozatokkal jár a kezdet, de a mellett állandó kedv és ambíció is kell hozzá. Szívesen veszem, ha felkeres.

T. P. Arad. Hiába való az a beszéde, hogy akkor még többen fogják olvasni lapunkat, ha közölni fogjuk versikeit. Ugyan kérdjük öntől, már hogy is lehet valaki annyira elbizakodott a zöldségámulással. Inkább senkise olvassa lapunkat, mintsem ilyesmiket közreadjunk.

Az „Alföld“ előfizetési ára:

1/4 évre 2 kor. 50 fill.

1/2 „ 5 „ — „

egész évre 10 „ — „

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkoznak.

EMKE gyujtót kérjen mindenki!

Hoffmann Sándor

A R A D,

== Színház épület. Szabadság-tér sarok. ==

Városi és megyei telefon 10.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Üzleti elv:

olcsó árak mellett nagy forgalmat elérni.

Szolid kiszolgálás.

Pilseni sör

a városi
sörcsarnokban

(Színház épület.)

Inokai Tóth Lajos

férfi szabó üzlete

Aradon, Andrássy-tér 25. sz.

(Neuman-palota.)

Reinhart Fülöp

butorgyáros

ARAD,

Andrássy-tér 17. sz.

A NÁDOR-féle

padlófénymáz

a legjobb.

Szép és
kényelmes

cipőt készít

Wolf János

uri és női cipész

Arad, Szabadság-tér és
Simonyi-utca sarkán.

Menyháza

fürdő.

Lakásra és étkezésre elő-
jegyzéseket elfogad

WEISZ IGNÁ CZ

bérlő.

Arad városi sörcsarnok
színház-épület.

Igaz Sándor

órás és ékszerész

Arad, Szabadság-tér és Simo-
nyi-utca sarkán.

Simalya Károly

Arad és Vidéke Első Polgári
Temetkezési Vállalata

Aradon, Andrássy-tér 20. szám.

Telefon 515. sz.

Egyenes szabásu

F Ü Z Ő

egyedül

Pilcz Irmánál

kés ül

Arad, Deák Ferencz-utca 30.

ELITE

kávéház és mulató

naponta kitünő cigány-
zene, reggelig nyitva.

Sebessy Ferencz

épület és butorasztalos

ARADON,

Deák Ferencz-utca 2.

Schäffer József

könyvkötő Arad,

Tabajdy Károly (megyeház-utca.)

Készít mindennemű könyv-
kötő és disz munkákat.
Arany és ezüst oklevéllel
kitüntette.

Barna Kálmán

festészeti műterme

Aradon, Szent Pál-utca 2. szám.

Lakás B. Határ-utca 4. sz.

Elfogad a mű- és diszfestészet terén előforduló bár-
mely munkák elkészítését.

Bleier Mór hirlapelőfizetési és hirdetési irodája Andrássy-tér 8.